

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور

۴۰. قوه قضائیه

به نام خدا

فهرست مطالب

- ۱.....چکیده
- ۲.....مقدمه
- ۲.....الف) جایگاه و وظایف قوه قضائیه
- ۶.....ب) مشکلات قوه قضائیه
- ۹.....ج) ضرورت پیش‌بینی منابع مالی جهت انجام برخی تکالیف قانونی
- ۱۲.....د) بودجه قوه قضائیه
- ۱۶.....نتیجه‌گیری
- ۱۷.....منابع و مآخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور ۴۰. قوه قضائیه

چکیده

جایگاه قوه قضائیه در نظام جمهوری اسلامی ایران، جایگاهی بسیار رفیع و والاست تا جایی که در قانون اساسی این قوه به‌عنوان «مسئول تحقق بخشیدن به عدالت» شناخته شده است. با این حال مشکل کمبود شدید نیروی انسانی و امکاناتی از قبیل فضای فیزیکی لازم در این قوه مشهود می‌باشد تا جایی که این کمبود، به روشنی در خدمت‌رسانی توسط این قوه مؤثر بوده است. ضمن اینکه در قانون برنامه پنجم نیز برنامه‌هایی برای این قوه مقرر شده تا کارآمدی و خدمات‌رسانی آن افزایش یابد. یکی از علل اصلی این مشکلات، کمبود بودجه این قوه است که افزایش معمول سالیانه آن نیز رافع مشکل نیست.

در قانون برنامه پنجم مقرر شده که اعتبارات لازم برای برنامه‌های مقرر در این قانون، در بودجه سالیانه پیش‌بینی شود. اعتباراتی که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ برای قوه قضائیه در نظر گرفته شده، نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است که البته این افزایش در سرجمع بودجه کل قوه قضائیه است ولی در مورد دستگاه‌های تابعه قوه قضائیه، کاهش یا افزایش به‌صورت یکسان نمی‌باشد.

مقدمه

قوه قضائیه که براساس قانون اساسی «مسئول تحقق بخشیدن به عدالت» و پشتیبانی از «حقوق فردی و اجتماعی» را عهده‌دار می‌باشد، دارای مشکلات عدیده‌ای در تأمین نیروی انسانی و امکانات ساختمانی و الکترونیکی است. قانون برنامه پنجم توسعه جهت رفع این مشکلات، تکالیفی را برعهده قوه قضائیه نهاده است و جهت تأمین بودجه مورد نیاز برای این امور مقرر نموده که «دولت در طول برنامه اعتبارات لازم برای اجرای تکالیف مقرر در این ماده را در قالب بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌نماید». در این گزارش با نگاهی کوتاه به جایگاه و وظایف قوه قضائیه و مشکلات و معضلاتی که این قوه با آن روبرو است، به بودجه پیشنهادی برای این قوه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ اشاره و به مقایسه آن با بودجه سال جاری و سال گذشته این قوه پرداخته خواهد شد و در نهایت برآیند آن ارائه می‌شود.

الف) جایگاه و وظایف قوه قضائیه

اهمیت و جایگاه قوه قضائیه بر کسی پوشیده نیست: نقشی که قوه قضائیه در پیشگیری از جرائم و حل اختلافات و مجازات مجرمان برعهده دارد، آنچنان برجسته و مهم است که اگر به درستی انجام پذیرد، تمام جامعه را اصلاح می‌کند و اگر انجام آن با مشکل مواجه شود، لاجرم جامعه نیز به سمت و سوی صلاح و رستگاری نخواهد رفت، چراکه هر عضو یا نهاد در جامعه که در جهت فساد قدم بردارد، با

مقابله خاص قوه قضائیه مواجه خواهد بود و این قوه قضائیه است که با واکنش صحیح و به موقع خویش می‌تواند مانع ایجاد و یا گسترش فساد شده و آن را نابود سازد و لذا اگر این قوه وظیفه خویش را به درستی انجام ندهد، سخن از صلاح جامعه گفتن، بی‌معنا خواهد بود.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز قوه قضائیه را دارای شأنی والا دانسته و در اصل یکصد و پنجاه و هشتم قانون اساسی اعلام کرده «قوه قضائیه قوه‌ای است مستقل که پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت ... است». اصل مذکور وظایف زیر را نیز برای قوه قضائیه بر شمرده است:

۱. رسیدگی و صدور حکم در مورد تظلمات، تعدیات، شکایات، حل و فصل دعاوی و رفع خصومات و اخذ تصمیم و اقدام لازم در آن قسمت از امور حسبیه، که قانون معین می‌کند،

۲. احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی‌های مشروع،

۳. نظارت بر حسن اجرای قوانین،

۴. کشف جرم و تعقیب مجازات و تعزیر مجرمین و اجرای حدود و مقررات مدون جزایی اسلام،

۵. اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین.

توضیح و تفصیل وظایف فوق، نیازمند فرصتی فراخ و حجمی وسیع است که از حوصله این نوشتار خارج است و لذا از تفصیل در این باره اجتناب می‌شود.

برای انجام وظایف فوق در قوه قضائیه، شوراهای حل اختلاف، دادسراها، دادگاه‌های بدوی و تجدید نظر، دیوان عالی کشور، دیوان عدالت اداری و سازمان

بازرسی کل کشور تشکیل شده است. علاوه بر این سازمان‌های دیگری نیز در زیرمجموعه قوه قضائیه قرار دارد که سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی، سازمان پزشکی قانونی، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و دانشکده علوم قضایی و خدمات اداری از آن جمله هستند. دادگاه و دادستانی ویژه روحانیت و سازمان قضایی نیروهای مسلح نیز از دستگاه‌های زیرمجموعه قوه قضائیه می‌باشند. نهادها و سازمان‌های فوق، برخی به صورت مستقیم و بعضی نیز به طور غیرمستقیم با وظایف قوه قضائیه در ارتباط می‌باشند.

انجام وظایف فوق توسط نهادهای مذکور نیازمند دو ابزار مهم است: نیروی انسانی متخصص و مکان و تجهیزات مناسب. هرچند وجود دو ابزار مذکور لازمه کار هر دستگاه دولتی و حتی غیردولتی می‌باشد، ولی اهمیت آنها در قوه قضائیه به دلیل اهمیت قوه قضائیه، مضاعف است. وجود قضات دین‌مدار و متخصص، کارکنان آگاه و دلسوز، مکان‌های مناسب برای دادگاه، ندامتگاه و سایر اماکن لازم برای امور قوه قضائیه از ضروریات این قوه است. در صورت کمبود هریک از دو مورد مذکور، نیل به اهداف مد نظر با مشکلات جدی مواجه خواهد شد.

بودجه قوه قضائیه و محیط کسب‌وکار

عملکرد مناسب نهادهای حقوقی و قضایی برای تحقق رشد اقتصادی و کاهش فقر در اقتصاد حیاتی هستند. این نهادها، قواعدی را تعیین می‌کنند که عملکرد بازارها را رقم می‌زند. آنها ابزاری برای حل و فصل اختلافات، کیفیت معاملات و حمایت از حقوق

اقتصادی و اجتماعی فراهم کرده و باعث پاسخگویی حکومت‌ها در مقابل رفتارهایشان می‌شوند. از نظر بنگاه‌ها، توانایی محاکم قضایی برای داوری در مورد اختلافات به شکلی کارآمد و سریع، به کاهش نااطمینانی در معاملات تجاری بالفعل یا بالقوه کمک می‌کند. یکی از جنبه‌های عملکرد محاکم قضایی، ضمانت اجرای احکام صادر شده آنهاست. زمانی که بنگاه پس از برگزاری دادگاه برای اجرای احکام آن در مورد وصول طلب خود از دست می‌دهد، در واقع هزینه فرصت از دست‌رفته شرکت بوده و بر کارایی بنگاه تأثیر منفی دارد.

اگر می‌خواهیم محیط کسب‌وکار ارتقا یابد باید منابع برای اجرا و الزام اصلاحات قانونی چه از طریق محاکم قضایی و چه از طریق دیگر نهادهای اجرایی مانند سردفتران اسناد رسمی، ضابطان قضایی، مأموران حل‌وفصل حساب‌های ورشکستگی، (پلیس و دادسراها)، تخصیص داده شده و بر اجرا و الزام اصلاحات قانونی تأکید شود.

پرونده‌های انباشته و سرعتی که محاکم قضایی می‌توانند صرف حل‌وفصل یک اختلاف بکنند، به‌طور مستقیم بر اعتماد بنگاه‌ها و سرمایه‌گذاران به نظام قضایی تأثیر می‌گذارد. برخی از کشورها گام‌هایی در جهت بهبود کارآمدی نظام محاکم قضایی‌شان برداشته‌اند که با برنامه‌های عملیاتی و تخصیص بودجه مناسب به قوه قضائیه تحقق یافته‌اند.

نتایج دوازده دوره پایش محیط کسب‌وکار ایران نشان می‌دهد مؤلفه‌های مربوط به زیرساخت‌های اقتصادی و سخت‌افزارهای توسعه (برق و حمل‌ونقل) از نظر فعالان اقتصادی کشور، مشکل زیادی بر اداره بنگاه‌ها ایجاد نمی‌کنند و در مقابل، مؤلفه‌های

مربوط به نرم‌افزارهای توسعه (نظیر ثبات اقتصاد کلان، تضمین‌های حقوق مالکیت و تأمین مالی تولید)، بیشترین مشکل را برای اداره بنگاه‌های اقتصادی ایجاد کرده است. مهمترین آموزه مطالعات پایش محیط کسب‌وکار در اقتصاد ایران برای تدوین و تصویب قوانین بودجه در کشور این است که در اولویت‌بندی بودجه محدود کشور، اولویت بیشتر را به نهادهای تضمین‌کننده حقوق مالکیت (مانند داسراها) داده شود و زیرساخت‌های جدید در اولویت‌های بعد قرار گیرد. به این لحاظ پیشنهاد می‌شود در تصویب لایحه بودجه سال ۱۳۹۳، از افزایش بودجه نهادهای تضمین‌کننده حقوق مالکیت نظیر ردیف‌های تأمین نیروی انسانی جدید برای نهادهای قضایی و نیز تجهیز این نهادها حمایت شود.

آموزه‌های مطالعات محیط کسب‌وکار می‌گوید اگر دولت، نرم‌افزارهای توسعه را فراهم آورد و حقوق مالکیت را تضمین کند، بخش خصوصی وارد میدان کسب‌وکار می‌شود و نه تنها سخت‌افزارهای توسعه (جاده، نیروگاه و...) را با هزینه خود خواهد ساخت و عده بیشتری را استخدام خواهد کرد، بلکه مالیات بیشتری را نیز به دولت خواهد پرداخت.

ب) مشکلات قوه قضائیه

مشکلاتی که در حال حاضر قوه قضائیه با آن روبرو است نیز ناشی از همین موارد است. ذیلأ به چند مورد از این مشکلات اشاره می‌شود:

۱. حجم کثیر پرونده‌ها در دادگاه‌ها و کمبود قاضی که در نتیجه آن مشغله

قضات چندین برابر می‌شود؛ قاضی که روزانه به‌صورت میانگین باید یک یا دو پرونده را بررسی نموده، نظر طرفین دعوا و دلایل آنها را استماع کرده و با توجه به قوانین به صدور رأی بپردازد، امروزه ناچار است گاه تا هجده پرونده پنجاه صفحه‌ای را بررسی کند. نتیجه امر نیز روشن است: ضعف در رسیدگی، آرای نادرست، نقض آرا در مراجع بالاتر، اطاله دادرسی و در نهایت تضییع حقوق مردم. کمبود نیروی انسانی مورد نیاز صرفاً در مورد قضات مصداق ندارد بلکه در مورد سایر کارکنان قوه قضائیه نیز قابل ذکر است.

۲. کمبود قاضی، مشکل دیگری را نیز ایجاد می‌کند که همانا رسیدگی غیرتخصصی به پرونده‌هاست: درحالی که گستردگی و عمق مسائل حقوقی بر کسی پوشیده نیست، یک قاضی ناچار است در موضوعات مختلف به دعاوی رسیدگی کند. این امر نیز همان نتایج مذکور در بند پیشین را به‌دنبال خواهد داشت.

۳. یکی از مشکلات مربوط به نیروی انسانی در قوه قضائیه مربوط به حقوق و مزایای کارکنان این قوه است که گاه از سایر کارمندان دولت کمتر می‌باشد. همین امر موجبات فساد مالی در میان افراد مذکور را فراهم می‌آورد که از دید کسی پوشیده نمانده است.

۴. در قوانین جاری، حبس به‌عنوان مجازات اکثر جرائم در نظر گرفته شده است. ضمن اینکه می‌توان ضمانت اجرای مجازات‌های نقدی را نیز حبس دانست! همین امر موجب شده که نیاز به ندامتگاه (زندان) در شهرهای مختلف وجود داشته باشد. کمبود ندامتگاه، علاوه بر اینکه اجرای صحیح مجازات‌ها را با مشکل مواجه می‌کند، موجب مفاسدی در درون آنها شده است.

۵. ساختمان‌های قدیمی، نامناسب و اکثراً استیجاری دادگاه‌ها و سازمان‌های زیر نظر قوه قضائیه نیز یکی از مشکلات مهم قوه قضائیه است. هر ساختمان متناسب با کاربری آن طراحی شده است. بسیاری از ساختمان‌های قوه قضائیه فاقد کاربری و طراحی مورد نیاز قوه قضائیه است و همین امر مشکلاتی را ایجاد کرده است. مشکل ساختمان‌های لازم برای قوه قضائیه در مناطق و شهرهای جدید و حاصل از تغییرات در تقسیمات کشوری نیز به نوعی دیگر (کمبود و گاه فقدان ساختمان) خودنمایی می‌کند. با توجه به الزامات قانونی و البته نیازهای طبیعی، قوه قضائیه باید در این مناطق نیز به ارائه خدمات بپردازد.

۶. یکی از مشکلات قوه قضائیه، به‌روز نبودن امکانات در بهره‌برداری و استفاده از تکنولوژی روز است. همین امر موجب کندی کار و عدم امکان پیگیری از راه دور برای مردم شده است.

۷. عدم وجود بودجه لازم برای فعالیتهای ماندگار از جمله امور پژوهشی در جهت کاهش جرم، آسیب‌های اجتماعی، اطاله دادرسی و... نیز به‌عنوان یکی از مهمترین مشکلات این قوه قابل ذکر است.

۸. عدم وجود بودجه کافی و برنامه‌های جامع جهت پیشگیری از دعاوی و کاهش پرونده‌های ورودی به دستگاه قضایی نیز از مهمترین مشکلات قوه قضائیه است و در این راستا لازم است بودجه کافی در اختیار قوه قضائیه و سازمان‌های تابعه مانند سازمان ثبت اسناد و املاک قرار گیرد.

ج) ضرورت پیش‌بینی منابع مالی جهت انجام برخی تکالیف قانونی

۱. تکالیف موضوع قانون برنامه پنجم توسعه

در قانون برنامه پنجم، تمهیداتی برای رفع مشکلات قوه قضائیه که عمده آن فوقاً مورد اشاره قرار گرفت، اندیشیده شده است. ماده (۲۱۱) قانون مذکور قوه قضائیه را مکلف کرده که «در طول برنامه ... سالانه ده درصد (۱۰٪) از پست‌های بلا تصدی مصوب موجود در پایان سال ۱۳۸۸» را تکمیل کرده و سالیانه تا ۸۰۰ قاضی را جذب نماید «نسبت به تشکیل شعب تخصصی دادرها و دادگاه‌های کیفری و حقوقی» و «ایجاد دفاتر نمایندگی استانی دیوان عدالت اداری در محل دادگستری استان‌ها اقدام کند». ضمن اینکه قوه قضائیه باید «سامانه‌های عملیاتی و توسعه سطح استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌ویژه سامانه مدیریت پرونده‌های قضایی، راه‌اندازی مرکز ملی داده‌های قوه قضائیه، اجرا و تکمیل سامانه مدیریت امنیت اطلاعات، عرضه خدمات حقوقی الکترونیک به مردم، استفاده از فناوری اطلاعات در برقراری ارتباط بین مراجع قضایی و سایر نهادهای تابعه یا مرتبط از قبیل سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سازمان زندان‌ها، سازمان پزشکی قانونی راه‌اندازی، گسترش و ارتقا» دهد و «به‌منظور ارتقای ضریب امنیت در اسناد مالکیت، کاهش پرونده‌های مرتبط با اسناد در محاکم قضایی، رقومی نمودن اقلام اطلاعاتی سند و اجرایی نمودن ثبت نوین با استفاده از فناوری اطلاعات، نسبت به تعویض اسناد مالکیت اقدام کند». این قوه همچنین «موظف است نسبت به ایجاد سامانه‌های الکترونیکی برای اجرای حکومیت‌های حبس و قرارهای تأمینی، اقدام نماید» و مکلف است به «نوسازی و

توسعه فضاهای فیزیکی قوه قضائیه و سازمان‌های تابعه از جمله ساختمان‌های ستادی، دادسراها، دادگستری، زندان‌ها، بازداشتگاه‌ها، کانون‌های اصلاح و تربیت در مناطق مورد نیاز، واحدهای ثبتی، واحدهای پزشکی قانونی، ادارات سازمان بازرسی کل کشور و سازمان قضایی نیروهای مسلح، با رعایت استانداردهای لازم». در این قانون قوه قضائیه مکلف شده است که «سامانه الکترونیکی کاهش زمان دادرسی در کلیه مراجع قضایی» را با شرایط خاصی که در قانون پیش‌بینی شده، طراحی نماید. ضمن اینکه این قوه مکلف شده که «در راستای توسعه سامانه یکپارچه ثبت اسناد و املاک و راه‌اندازی مرکز ملی داده‌های ثبتی، نسبت به الکترونیکی کردن کلیه مراحل ثبت معاملات تا پایان سال دوم برنامه اقدام کند، به نحوی که امکان پاسخ آنی و الکترونیک به استعلامات ثبتی و ثبت آنی معاملات با به‌کارگیری امضای الکترونیکی مطمئن فراهم شود». از دیگر تکالیف قوه قضائیه این است که «با رویکرد ارتقای بازدارندگی و جنبه اصلاحی مجازات حبس، اصلاح محیط زندان‌ها از طریق اقداماتی نظیر طبقه‌بندی زندانیان و بازداشت‌شدگان براساس سابقه و نوع جرائم ارتكابی، تفکیک متهمان از محکومان در بازداشتگاه‌های موقت در شهرهای بالای بیست‌هزار نفر جمعیت، آموزش زندانیان واجد شرایط با همکاری وزارت آموزش و پرورش، رفع مشکل معیشتی خانواده‌های زندانیان بی‌بضاعت با همکاری کمیته امداد امام خمینی (ره)، سازمان بهزیستی و سایر نهادهای ذیربط، معرفی زندانیان نیازمند اشتغال به مراجع ذیربط پس از آزادی» اقدام نماید.

۲. تکالیف موضوع سایر قوانین

افزون بر تکالیف و تعهدات مالی مقرر به موجب قانون برنامه که لازم است منابع مالی لازم جهت انجامشان در بودجه سال ۱۳۹۳ پیش‌بینی شود تصویب برخی از قوانین لازم جهت انجام و تمشیت امور قضایی یا امور وابسته به نحو مقتضی نیز، نیازمند پیش‌بینی منابع مالی در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ می‌باشد. در حقیقت اهمیت این موضوع از این جهت است که عدم پیش‌بینی منابع مالی لازم، باعث خواهد شد تا با تصویب نهایی این موارد در صحن علنی مجلس، شورای نگهبان به استناد مغایرت با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی این مصوبات را مورد ایراد قرار دهد.

۲-۱. لایحه محکومیت‌های مالی (در نوبت تصویب در صحن علنی)

تصویب و اجرایی شدن این قانون مهم منوط به پیش‌بینی منابع مالی لازم جهت ایجاد دو سامانه جامع در گستره کشور می‌باشد، یکی سامانه جامع شناسایی اموال و دیگری سامانه جامع فهرست محکومین مالی.

۲-۲. طرح جامع کاداستر (در نوبت تصویب در صحن علنی)

تصویب و اجرای قانون جامع کاداستر منوط به پیش‌بینی منابع مالی لازم جهت الکترونیکی کردن دفاتر موضوع قانون ثبت اسناد و املاک و قانون دفاتر اسناد رسمی (از جمله دفتر املاک در راستای پاسخگویی الکترونیکی آنی به استعلامات ثبتی) و تبدیل اسناد مالکیت دفترچه‌ای به اسناد حدنگار و اصلاح ساختار و جذب نیروی انسانی سازمان ثبت و تجهیز واحدهای ثبتی به زیرساخت‌های لازم جهت انجام خدمات الکترونیک می‌باشد.

۲-۳. لایحه آیین دادرسی تجاری (در نوبت تصویب در کمیسیون قضایی) تصویب و اجرای قانون آیین دادرسی تجاری نیز منوط به پیش‌بینی منابع مالی لازم جهت تأمین مقدمات ساختاری، جذب نیروی انسانی و اصلاح سازوکارهای موجود قضایی و اجرایی در کشور می‌باشد.

د) بودجه قوه قضائیه

البته مشخص و واضح است که اقداماتی که در بالا به آنها اشاره شد، نیازمند بودجه‌ای بیش از بودجه معمول قوه قضائیه در سال‌های قبل از اجرای قانون برنامه پنجم توسعه است و بودجه سابق به هیچ وجه کافی نمی‌باشد. از این رو است که در بند «ف» ماده (۲۱۱) قانون مذکور مقرر شده است که «دولت در طول برنامه اعتبارات لازم برای اجرای تکالیف مقرر در این ماده را در قالب بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌نماید».

در جدول زیر، تغییرات بودجه قوه قضائیه طی سال‌های ۱۳۹۰ تاکنون به تفکیک هریک از دستگاه‌های تابعه قوه قضائیه قابل مشاهده است.

جدول ۱. مقایسه اعتبارات مقرر برای قوه قضائیه در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۰، ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ با لایحه بودجه سال ۱۳۹۳

(میلیون ریال)

ردیف	نام دستگاه	اعتبار مقرر در قانون بودجه سال ۱۳۹۰	اعتبار مقرر در قانون بودجه سال ۱۳۹۱	اعتبار مقرر در قانون بودجه سال ۱۳۹۲	اعتبار مقرر در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳
۱	دانشکده علوم قضایی و خدمات اداری	۵۹,۲۵۵	۱۰۷,۶۵۳	۱۵۲,۰۸۳	۹۷,۷۷۲
۲	سازمان قضایی نیروهای مسلح	۳۶۲,۷۰۵	۴۷۰,۵۴۷	۴۵۴,۵۱۹	۴۲۴,۳۸۷
۳	دادستانی ویژه روحانیت	۱۳۹,۸۱۵	۲۲۶,۲۹۲	۱۸۳,۵۷۹	۱۳۵,۳۵۴
۴	دادگستری جمهوری اسلامی ایران	۱۳,۷۶۶,۳۷۲	۱۸,۲۱۶,۶۳۸	۱۹,۸۵۷,۵۸۵	۲۰,۸۵۱,۰۰۴
۵	دیوان عدالت اداری	۱۹۷,۲۴۶	۳۶۱,۴۵۷	۲۴۸,۸۰۱	۲۱۸,۸۹۰
۶	دادگستری جمهوری اسلامی ایران - شورای حل اختلاف	۲۴۸,۲۰۵	۳۴۷,۲۸۸	۳۵۹,۱۴۶	۴۳۰,۰۰۰
۷	سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور	۱,۴۶۲,۱۷۱	۴,۸۲۹,۶۴۹	۴,۶۵۹,۳۶۵	۴,۹۱۵,۴۰۲
۸	سازمان بازرسی کل کشور	۴۰۵,۰۸۳	۵۱۹,۰۸۷	۴۶۳,۷۶۷	۴۹۰,۰۶۵
۹	سازمان پزشکی قانونی کشور	۷۸۸,۶۸۶	۸۴۱,۳۳۵	۹۰۳,۸۵۳	۷۴۱,۰۵۶
۱۰	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور	۸۱۴,۳۰۱	۱,۳۸۰,۱۳۰	۱,۰۶۰,۴۱۴	۱,۰۸۳,۱۱۱
	جمع	۱۸,۳۴۳,۸۴۱	۲۷,۲۰۰,۰۷۶	۲۸,۳۴۳,۱۱۲	۲۹,۳۸۷,۰۴۱

همان‌طور که مشاهده می‌شود، سرجمع بودجه قوه قضائیه (مذکور در جدول شماره ۷ بودجه) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است که البته سهم دستگاه‌های مختلف قوه قضائیه در این امر یکسان نبوده و برخی

با کاهش اعتبارات مواجه شده‌اند و اعتبارات مقرر برای برخی نیز افزایش یافته است. در جدول شماره ۹ ذیل شماره ۵۳۰۰۰۰، نیز برای برخی از دستگاه‌های زیر نظر قوه قضائیه و جهت بعضی از امور، اعتباراتی اختصاص یافته که به شرح زیر است:

جدول ۲. اعتبارات مندرج در جدول شماره ۹ برای دستگاه‌های ذیل قوه قضائیه

(میلیون ریال)

ردیف	عنوان ردیف‌های مربوط به قوه قضائیه در جدول شماره ۹ ذیل شماره طبقه‌بندی ۵۳۰۰۰۰	اعتبار مقرر در قانون بودجه سال ۱۳۹۱	اعتبار مقرر در قانون بودجه سال ۱۳۹۲	اعتبار مقرر در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳
۱	۱۸. سازمان پزشکی قانونی کشور - تجهیز مراکز پزشکی قانونی و امور تحقیقاتی و مطالعات پزشکی قانونی و انتشار مجله پزشکی موضوع قانون تشکیل سازمان پزشکی قانونی	۲۲۰,۰۰۰	۲۹۵,۰۰۰	۴۵۰,۰۰۰
۲	۲۴. سازمان ثبت اسناد و املاک کشور - اجرای تکالیف برنامه پنجم توسعه، در حدود وصولی قابل تخصیص در مقاطع سه ماهه (۶۷ درصد اعتبار ردیف مشروط به افزایش درآمد خدمات ثبتی اعم از عمومی و اختصاصی مازاد بر ۶,۸۰۰ میلیارد ریال و تا سقف ۹,۵۰۰ میلیارد ریال و ۳۳ درصد مابقی، مشروط به افزایش درآمد خدمات ثبتی اعم از عمومی و اختصاصی مازاد بر ۹,۵۰۰ میلیارد ریال قابل مصرف می‌باشد) - اعتبارات هزینه‌ای توزیع به صورت استانی	۴۲۰,۰۰۰	۴۲۰,۰۰۰	۲,۲۷۰,۰۰۰
۳	۳۷. سازمان ثبت اسناد و املاک کشور - موضوع اجازه اخذ وجه بابت سند تک‌برگی تعویض سندهای مالکیت، برای اجرای ثبت نوین و هزینه تفکیک	۴۲۵,۰۰۰	۳۹۰,۰۰۰	۶۳۰,۰۰۰

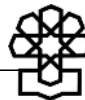
ردیف	عنوان ردیف‌های مربوط به قوه قضائیه در جدول شماره ۹ ذیل شماره طبقه‌بندی ۵۳۰۰۰۰	اعتبار مقرر در قانون بودجه سال ۱۳۹۱	اعتبار مقرر در قانون بودجه سال ۱۳۹۲	اعتبار مقرر در قانون بودجه سال ۱۳۹۳
۴	۳۹. سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور - اعتبار موضوع وجوه بازگشتی از تسهیلات اعطایی به زندانیان برای پرداخت مجدد آن به سایر زندانیان	۳۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰
۵	۵۵. دادگستری جمهوری اسلامی ایران و دستگاه‌های تابعه قوه قضائیه - مازاد درآمد وصولی نسبت به مبلغ ۷,۰۰۰ میلیارد ریال در حدود وصولی قابل تخصیص در مقاطع ۶ ماهه (مازاد بر ۱,۷۵۰ میلیارد ریال)	۷۰۰,۰۰۰	۸۵۰,۰۰۰	۳,۵۰۰,۰۰۰
۶	۵۶. شوراهای حل اختلاف	۲۷,۰۰۰	۴۱۰,۰۰۰	۴۱۰,۰۰۰
۷	۶۱. سازمان ثبت اسناد و املاک کشور - حق الثبت بین‌المللی مالکیت صنعتی	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰
۸	۶۹. سازمان ثبت اسناد و املاک کشور - موضوع درآمد ثبت ملک در دفتر املاک و پاسخ استعلام برای املاک ثبت شده - اعتبار حقوق و مزایا توزیع به صورت استانی	۵۹۷,۰۰۰	۵۵۰,۰۰۰	۶۹۵,۰۰۰
۹	۱۰۸. شورای حل اختلاف - حق بیمه کارکنان شورا	-	-	۲۴۰,۰۰۰
۱۰	۱۱۹. سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور - هزینه‌های جاری موضوع بند «و» تبصره «۱۷»	-	-	۵۰,۰۰۰
۱۱	۱۲۰. سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور - مشروط به افزایش درآمد خدمات ثبتی اعم از عمومی و اختصاصی مازاد بر ۹,۵۰۰ میلیارد ریال، جهت ارتقای بهداشت و تغذیه زندانیان	-	-	۷۵۰,۰۰۰

همان‌گونه که مشاهده می‌شود در اعتباراتی که در این جدول پیش‌بینی شده در دو مورد (ردیف‌های ۶ و ۷) ارقام پیش‌بینی شده همانند ارقام سال ۱۳۹۲ است، ولی در سایر موارد، ارقام مربوطه افزایش یافته و سه ردیف پایانی در قوانین بودجه قبل وجود نداشته و حال افزوده شده است.

نتیجه‌گیری

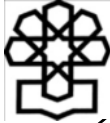
قوه قضائیه در تأمین نیروی انسانی و امکانات ساختمانی و تکنولوژیک با مشکلات عدیده‌ای روبرو است. در قانون برنامه پنج‌م نیز تکالیفی جهت رفع مشکلات این قوه به تصویب رسیده و البته مقرر شده که اعتبارات لازم برای انجام آنها در بودجه سنواتی پیش‌بینی شود. یکی از علل اصلی مشکلات قوه قضائیه، کمبود بودجه این قوه است که افزایش معمول سالیانه آن نیز رافع مشکل نیست.

این درحالی است که بودجه قوه قضائیه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ نسبت به سال قبل فقط حدود چهار درصد افزایش یافته است. که با در نظر گرفتن تورم اعلامی توسط دستگاه‌های ذی‌ربط می‌توان گفت در عمل بودجه قوه قضائیه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کاهش شدیدی یافته است.

منابع و مآخذ

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. قانون برنامه پنجم توسعه.
۳. قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور.
۴. لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور.
۵. لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور.
۶. قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور.
۷. لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۳۴۳۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور ۴۰. قوه قضائیه

نام دفتر: مطالعات حقوقی (گروه عمومی)

تهیه و تدوین: سیدمحمدادی راجی

همکاران: مهدی عبدالملکی، شاهین جوادی، احمد حکیم جوادی

ناظر علمی: جلیل محبی

متقاضی: کمیسیون قضایی و حقوقی

ویراستار تخصصی: حامد ناظمی

واژه‌های کلیدی:

۱. بودجه ۱۳۹۳

۲. قوه قضائیه

۳. سازمان‌های تابعه

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۱۰/۱۴